

ing of this class of words, which allows us to differentiate semantic features and possible semantic changes of prepositions. In perspective is specificity of object and attribute relations in the scientific style.

Key words: deictic, adverbial relations, preposition, seme, semantic classification.

УДК 811.111373.231

В. В. Серебрякова,

аспірантка кафедри граматики англійської мови
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
Французький бульвар, 24 / 26, м. Одеса, 65058, Україна,
тел.: (048)776-11-15,
lera2702@yandex.ru

СТРУКТУРА АСОЦІАТИВНОГО ПОЛЯ ПОЕТОНІМІВ

У статті робиться спроба застосування асоціативного експерименту у дослідженні поетонімосфери циклу романів С. Мейер „Сутінки”. Матеріалом дослідження послуговували результати опитування англійських інформантів щодо асоціативного наповнення власних назв головних героїв. Виокремлено основні типи асоціацій, на основі яких встановлено структуру асоціативного поля цих поетонімів.

Ключові слова: власна назва, поетонім, асоціативний експеримент, асоціація.

Наука про власні назви, ономастика, а також її розділ – літературна ономастика – невпинно розвиваються, що розширює арсенал методів, які використовуються науковцями. Так, Л. Талмі включає асоціативний експеримент до основних методів когнітивної лінгвістики [7], що було екстрапольовано також на когнітивну ономастику у дослідженнях О. Ю. Карпенко, В. Ю. Неклесової, Г. В. Ткаченко, К. Д. Долбіної [3, 5, 6, 2]. О. О. Леонт'єв пропонує застосування асоціативного експерименту для встановлення „психологічних еквівалентів „семантичних полів” [4, с. 9]. Завдяки вільному асоціативному експерименту можливо „пізнати індивідуальні, ідіолектні фрейми, у тім числі й онімні” [3, с. 236]. Тож **метою** нашого дослідження є введення методу вільного асоціативного експерименту до літературної ономастики, що уможливить краще розуміння семантичної аури поетонімів. **Об'єктом** дослідження послуговувала поетонімосфера

циклу творів С. Мейер „Сутінки”, предметом – асоціативне поле антропологонімів на позначення головних героїв творів. Матеріалом дослідження є результати вільного асоціативного експерименту, отримані на слова-стимули *Edward, Bella, Jacob*. Інформантами у нашому експерименті були носії англійської мови, мешканці Лондона, переважно студенти та викладачі університету. У ході експерименту було отримано реакції від 52 учасників на перший стимул, 63 на другий та 47 на третій (кількість учасників – 214).

Таким чином, на стимул *Edward* було отримано 52 реакції, а саме: *Cullen* (27), *Snowden* (7), *Scissor hands* (5), *King Edward* (4), *Twilight* (4), *vampire* (3), *craft* (1), *old-fashioned, strong masculine name* (1). Якщо застосувати методика аналізу асоціатів онімічного поля, запропоновану О. Ю. Карпенко, де виокремлюються вісім різних типів реакцій (гіпероніми, синоніми, суміжність, ціле, ознаки, помилки, частина, причинно-наслідкові асоціації) [3, с. 352], то у нашому дослідженні до **гіперонімічних** реакцій на перший стимул належать лише *vampire* та *old-fashioned, strong masculine name*, загальною кількістю 4 одиниці. Такий тип асоціацій породжується спробою класифікувати стимул: „Ментальний лексикон реципієнта задовольняється віднесенням оніма до певної групи, не претендуючи на індивідуальну характеристику саме даного денотата” [3, с. 308]. За класифікацією О. Ю. Карпенко цей тип асоціацій є найпоширенішим, але у нашому експерименті він посідає лише 2 місце. Слід додати, що асоціація з вампірами пов’язана з сагою „Сутінки”, одним із головних героїв якої є саме вампір.

На другий стимул *Bella* було отримано такі реакції: *Twilight* (37), *Italia* (12), *beauty* (9), *Twilight girl* (2), *cute flower* (1), *cute vampire* (1), *Bella Ciao* (1). З 63 реакцій гіперонімічними є *Twilight tgirl* та *cute vampire*, що також відрізняється від результатів, отриманих О. Ю. Карпенко в ході власного експерименту. На третій стимул *Jacob* нами отримано такий результат: *Jew* (14), *Twilight* (11), *Jacob and Co* (7), *wolf* (4), *Jacob’s ladder* (3), *Black* (2), *vampire* (1), *Jewish priest* (1), *Israel* (1), *Jacob luxury jewelry* (1), *strong* (1), *gorgeous wolf* (1). З 47 реакцій гіперонімічними виявилися 21: *wolf, gorgeous wolf, vampire, Jewish priest, Jew*. З аналізованими творами пов’язані лише перші три з наведених реакцій, до того ж третя з них – помилкова, бо інформант щось пам’ятав про „Сутінки”, але не зовсім точно. Останні дві з гіперонімічних реакцій є спробою віднайти денотат, який домінується біблейським характером поданого стимулу-антропоніма.

Цікавим виявляється той факт, що у нашому експерименті значно більш поширеним типом є **синонімічні**, або **гетеронімікативні** [1, с. 97–98], асоціації, які теж є певною мірою спробою класифікувати стимул, але робиться це через синонімічні власні назви: *Cullen*, *Snowden*, *Scissor hands*, *King Edward*, загальна кількість яких складає 43 реакції на перший стимул. Таким чином, саме гетеронімікативні реакції посідають у нашому експерименті перше місце. Цікавим виявляється той факт, що реальними особами з зазначених є тільки дві: *King Edward* та *Snowden*, перший з яких є історичною, а останній – сучасною.

Інформантами у проведенню експерименту були мешканці Лондона, для яких англійська мова є рідною. Тому можемо припустити, що реакція *King Edward* стосується саме англійського монарха. Серед них існувало одинадцять осіб з таким особовим ім'ям: Edward the Elder (с. 871–924), Edward the Martyr (с. 962–978), Edward the Confessor (с. 1004–1066), Edward I of England (1239–1307), Edward II of England (1284–1327), Edward III of England (1312–1377), Edward IV of England (1442–1483), Edward V of England (1470–1483), Edward VI of England (1537–1553), Edward VII of the United Kingdom (1841–1910), Edward VIII of the United Kingdom (1894–1972). Який саме з них мається на увазі у кожному конкретному випадку, точно встановити ми не можемо. Останній з Едвардів постійно викликав до себе увагу через його відмову від трону задля шлюбу з американкою, що неодноразово відбито у кінематографі та ЗМІ, тому у більшості випадків припускаємо асоціацію саме з ним.

Друга гетеронімікативна асоціація, пов'язана з реальною особою, – це *Snowden*. У 2013 році американський програміст та колишній працівник ЦРУ та АНБ США Едвард Сноуден передав інформацію про секретну шпигунську програму, що призвело до політичного скандалу в усьому світі. Ще дві асоціації цього типу – *Cullen* та *Scissor hands* – базуються на віртуальних власних назвах. Перша асоціація є прізвиськом антагоніста саги „Сутінки”, яка здобула велику популярність через екранізацію на цей момент трьох перших романів. Другий асоціат – це власне ім'я та прізвисько головного героя фантастичного кінофільму Т. Бертон „Едвард Руки-ножиці”. На другий стимул не було встановлено жодної синонімічної реакції, а на третій – дві, *Black*.

Також чотири рази у відповідях першої групи реципієнтів є реакція, яка характеризує **частину через ціле** (п'ятий тип за класифікацією О. Ю. Карпенко [3, с. 314–315]) : *Twilight*. Едвард, антагоніст, є

частиною всього циклу творів під загальною назвою „Сутінки”. Кількість таких реакцій у другій та третій групах складає 37 та 11 відповідно, але до цього типу можемо віднести і такі реакції: *Italia; Israel, Jacob luxury jewelry, Jacob and Co*. Таким чином, цей тип меронімічних реакцій складає 49 та 23 одиниці відповідно. До того слід додати, що дві асоціації – *Bella Ciao* та *Jacob's ladder* – називають початкові частини народної італійської пісні та біблійної ідіоми, тож саме тому формально можемо їх також віднести до типу меронімічних.

На другий стимул було отримано 9 квалітативних реакцій, що позначають ознаку – *beauty*, на третій – 1: *strong*. Дійсно, це домінуючі ознаки Белли та Джейкоба. На перший стимул такого типу реакцій не було надано. Лише одна реакція на перший стимул є помилковою, чи краще її термінувати **загадковою**, бо вона є дуже індивідуальною, через що неможливо зрозуміти, які саме когнітивні структури викликали цю реакцію у ментальному лексиконі реципієнта. Потенційно *craft* – це ремесло, майстерність, спритність, що можна віднести до Едварда руки-ножиці, який виявився талановитим перукарем, але це припущення неможливо довести без додаткового опитування інформанта. Реакцію *cute flower* було отримано на ім'я головної героїні. Можемо вважати її загадковою, але також можемо припустити опосередкований зв'язок з назвою квітки *беладона*.

Загальне співвідношення відносних показників результатів нашого експерименту можемо унаочнити у наступній таблиці:

Таблиця 1.

Типи асоціацій до стимулів *Edward, Bella, Jacob*

Тип асоціації	Edward	Bella	Jacob
Гетероніміативні	82,7 %	0 %	4,3 %
Гіперонімічні	7,7 %	4,8 %	44,7 %
Меронімічні	7,7 %	79,4 %	48,9 %
Квалітативні	0 %	14,2 %	2,1 %
Загадкові	1,9 %	1,6 %	0 %
Всього	100 %	100 %	100 %

Як бачимо, дані нашого експерименту, що стосуються асоціативного поля поетоніма *Edward*, демонструють поширеність гетеронімінативних асоціацій, друге місце поділяють гіперонімічні асоціації й асоціації позначення частини через ціле, на останньому місці – загадкові асоціації. В асоціативному полі антропоніма *Bella* переважають меронімічні реакції, за якими йдуть квалітаивні та гіперонімічні, в той час, як стимул *Jacob* отримав переважно меронімічні та гіперонімічні реакції. Такий розподіл помітно відрізняється від класифікації О. Ю. Карпенко, що зумовлено значною сугестивною потужністю кожного з запропонованих стимулів. Помітний великий вплив засобів масової інформації на свідомість інформантів: вони реагували на стимул переважно асоціатами, які пов'язані з масовою літературою, кінематографом, політичною інформацією. Наслідком такого реагування реципієнтів є можливість встановити асоціативне поле стимулів з виокремленням семантичних гештальтів асоціативного поля.

Список використаної літератури

1. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека / Н. Д. Арутюнова. – 2-е изд. – М. : Языки русской культуры, 1999. – 896 с.
2. Долбіна К. Д. Когнітивні аспекти функціонування зоонімих пропріальних одиниць : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 / К. Д. Долбіна. – Одеса, 2014. – 181 с.
3. Карпенко О. Ю. Когнітивна ономастика як напрямок пізнання власних назв : дис. ... на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.02.15 „Загальне мовознавство” / О. Ю. Карпенко. – Київ, 2006. – 416 с.
4. Леонтьев А. А. Общие сведения об ассоциациях и ассоциативных нормах / А. А. Леонтьев // Словарь ассоциативных норм русского языка. – М. : Изд-во МГУ, 1977. – С. 5–16.
5. Неклесова В. Ю. Когнітивна природа власних назв на позначення часу: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 / В. Ю. Неклесова. – Одеса, 2010. – 230 с.
6. Ткаченко Г. В. Англомовні хремагоніми як лінгвокогнітивні феномени картини світу : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Г. В. Ткаченко. – Одеса, 2012. – 236 с.
7. Talmy L. Foreword / L. Talmy // Methods in Cognitive Linguistics Edited by M. Gonzalez-Marquez. – Amsterdam : John Benjamin Publishing Company, 2005. – P. 1–12.

В. В. Серебрякова

СТРУКТУРА АССОЦИАТИВНОГО ПОЛЯ ПОЭТОНИМОВ

В статье делается попытка применить метод свободного ассоциативного эксперимента к анализу поэтонимосферы саги С. Мейер „Сумерки”. Данное исследование базируется на результатах опроса носителей английского языка касательно ассоциативной оценки личных имен главных героев произведения.

Ключевые слова: имя собственное, поэтоним, ассоциативный эксперимент, ассоциация.

V. V. Serebryakova,

Postgraduate Student of English Grammar Department

Odesa I. I. Mechnikov National University,

24 / 26, Frantsuzky Blvd., Odesa, 65058, Ukraine,

tel.: (048)776-11-15

lera2702@yandex.ru

THE STRUCTURE OF THE ASSOCIATIVE FIELD OF POETONYMS

Summary

In the article an attempt is made to apply an associative experiment to the study of poetonymic sphere in S. Meyer's saga „Twilight”. The present investigation is based on the results of native English speakers' survey as to the associative valuation of the main characters' personal names. The aim of the present investigation is to introduce the method of the free associative experiment into the literary onomastics studies, which clarifies and enhances understanding of the semantic aura of poetonyms. The object of the investigation is the poetonymic sphere of the „Twilight” Saga by S. Meyer. The subject is the associative field of the anthroponyms, which identify the main characters of the literary work in question. The material of the present article embraces the results of the free associative experiment, which was carried out in three stages, each concentrated on one of the three names.

As the stimuli for the experiment the names **Edward**, **Bella** and **Jacob** were selected, representing each of the races: people, vampires and werewolves. The types of reactions were differentiated, which allowed us to outline the associative structure of the analyzed proper names.

Key words: proper name, poetonym, associative experiment, association.